

Timothy Garton Ash

**FREE SPEECH: TEN PRINCIPLES FOR A CONNECTED
WORLD, Atlantic Books, London, 2017., p. 491**

Nikad sloboda govora nije imala manje nego zasluženno mjesto u modernoj zapadnoj misli, ali turbulentni politički i društveni događaji poput napada na francuski satirični list *Charlie Hebdo*, doveli su slobodu govora i slobodu izražavanja na sam vrh naše svijesti.

Sloboda govora postala je jedno od gorućih pitanja našeg vremena. Živimo u svijetu u kojem smo svi svima postali susjedi. Mnogi su od naših gradova nastanjeni ljudima od svukud, a sve da ih i ne možemo osobno upoznati, sigurno ćemo ih vidjeti *online*, gdje načelno svatko može vidjeti tko što objavljuje (npr. na društvenim mrežama poput Facebooka, Twittera, Instagrama itd.) i tako upoznati sve „susjede“.

Što nam je zapravo dopušteno izraziti? Stavove ili informacije o sebi, drugim ljudima i njihovim religijama? Treba li novinama dopustiti objavljivanje crteža proroka Muhameda, Isusa Krista i ostalih religijskih ikona? Može li borba protiv terorizma opravdati državne vlade koje čitaju „mejllove“ svojih građana?

Od Facebooka preko Instagrama, pa sve do agencija kao što su Interpol, CIA, MI6, NSA i druge, stvorene su mreže zbog kojih se postavlja pitanje koliko nam je još „privatnosti“ ostalo? Na sva ova pitanja odgovore pokušava dati Timothy Garton Ash u knjizi „FREE SPEECH: Ten Principles for a Connected World“, Atlantic Books, London, 2017.

Na početku knjige nalazimo kratak sadržaj (p. ix-xi), uvod (p. 1-4) i prvi dio (p. 5-114), nakon čega slijede drugi dio, kao okosnica knjige, podijeljen u deset poglavlja (p. 115-378), zaključak (p. 379-381), bilješke (p. 383-444), bibliografija (p. 445-464), priznanja (p. 465-467) i index (p. 469-491).

U prvom dijelu (p. 5-114) su dva poglavlja, „Cosmopolis“ (p. 7-72) i „Ideals“ (p. 73-114). U prvom poglavlju autor iznosi svoja razmišljanja o govoru, gradovima, cyber-prostoru, borbi za svjetskom moći, važnosti interneta kao medija kroz primjer platforme YouTube i slično. U drugom poglavlju, autor se pita zašto bi govor trebao biti slobodan i koliko bi uopće trebao biti slobodan, kako zakoni reguliraju pitanje slobode govora, je li sloboda govora ponekad uvredljiva i treba li nas vrijeđati slobodno izražena tuđa misao. Također, Garton Ash ovdje daje prostor i Stuartu Millu i njegovoj teoriji, a poglavlje zaključuje idejom o putu ka „univerzalnijem univerzalizmu“.

Drugi dio (p. 115-378) autor je podijelio u deset poglavlja. *Prvo poglavlje* (p. 119-128) nosi naslov „Lifeblood“ i u njemu naglašava apsolutnu potrebu ljudi da argumentiraju i slobodno debatiraju o bilo kakvoj zadanoj temi. Svi mi moramo biti slobodni izraziti se, tražiti, primiti i dijeliti informacije i ideje bez ograničenja. *Drugo poglavlje*, „Violence“ (p. 129-151), odnosi se na naše suzdržavanje od prijatnji i korištenja nasilja, kako bi se postigli željeni ciljevi, kao i na odbijanje

prihvatanja nasilnog zastrašivanja. Po autoru, ljudi niti smiju prijetiti nasiljem, niti smiju prihvaćati takve prijetnje i zastrašivanja. U *trećem poglavlju*, „Knowledge“ (p. 152-179), autor tvrdi kako je potraga za istinom najvažniji mehanizam za utiranje puta prema slobodi izražavanja. Ne smijemo dopustiti postojanje tabua u potrazi za istinom i moramo težiti svakoj prilici širenja znanja. *Četvrto poglavlje*, „Journalism“ (p. 180-206), rezervirano je za novinarsku profesiju. Autor ovdje zastupa stajalište kako je bitno zahtijevati necenzurirane, različite i vjerodostojne medije pomoću kojih bismo mogli donositi odluke na temelju dobre informiranosti te tako potpuno sudjelovati u političkom životu našeg društva. *Peto poglavlje*, „Diversity“ (p. 207-252), odnosi se na različitost, i autor ovdje zaključuje kako bismo se trebali izražavati otvoreno i pristojno o svim vrstama ljudske različitosti. Različitost se ovdje shvaća kao produkt i bogatstvo slobode koja sadrži raznolika shvaćanja i nudi isto tako raznolik izbor. *Šesto poglavlje*, „Religion“ (p. 253-282), odnosi se na religiju koja za autora predstavlja pravo na vjeru, ali i pravo na preispitivanje vjere, ili riječima autora: „Mi poštujemo vjernika, ali ne nužno i sadržaj vjerovanja.“ *Sedmo poglavlje*, „Privacy“ (p. 283-318), obrađuje privatnost kao dobro od najveće zaštite, osim ako se radi o javnom interesu. *Osmo poglavlje*, „Secrecy“ (p. 319-347), odnosi se na tajnost i ovdje nas autor poziva preispitati i izazvati granice slobode informacije u slučaju kada se tajnost opravdava nečim poput nacionalne sigurnosti. U *devetom poglavlju*, „Icebergs“ (p. 348-369), Garton Ash brani stajalište koje kaže kako bismo trebali braniti internet i druge sustave komunikacije od nelegitimnih nasrtaja što dolaze od strane javnih i privatnih vlasti. U *desetom poglavlju*, „Courage“, (p. 370-378), autor nas upoznaje s hrabrošću da budemo slobodni i spremnosti da se suočimo s posljedicama.

Knjiga „Free speech: Ten Principles for a Connected World“ dolazi u vrijeme snažnog propitivanja - slobode govora i slobode izražavanja kao i njihovih granica. Jedno je sigurno Ashtonova knjiga je jedna od najsnažnijih novih apologija stare i opjevane slobode.

Mia Bašić, mag. iuris